

Við loyvi frá hövundanum, Else Houmøller-Jørgensen, prenta vit hessa kronikkina, sum stóð i Kristeligt Dagblad leygardag-in 13. februar:

Af Else Houmøller-Jørgensen

Afrikansk socialisme og kristendommen

Tanzanias økonomiske krise i dag beviser ikke det socialistiske systems fiasko, skriver læge Else Houmøller-Jørgensen i kronikken. Snarere dokumenterer den Vestens fortsatte udbytning af Afrika ind i 1980'erne, resulterende i stadig voksende fattigdom og sult. Og i sandhedens interesse må man spørge, om ikke udnyttelse og deraf følgende underudvikling er hovedårsagen til, at socialismen stadig ikke fungerer tilfredsstillende i Tanzania og andre afrikanske lande

»Betydningen af kristendommens chance i Ujamaa« — Tanzanias socialistiske landsby-system — det var temaet, som tidligere rektor ved Lutheran Theological College Makumira i Tanzania pastor Thomas Mussa skulle tale over til de nye teologer i 1976. Han fastslog straks, at døren er vidt åben for evangeliets forkyndelse og kirken er anerkendt og respekteret i samfundet.

Derpå modificerede taleren emnet ved at spørge: Er der et kristent grundlag for Ujamaa? Han søgte selv at svare ved at analysere 4 af Nyereres socialistiske teser i lyset af Bibelen:

1) Ujamaa forbyder det ene menneske at udnytte det andet. Guds ord taler også klart imod utnyttelse, sagde Mussa og henviste til profeten Amos kap. 2:6-8, 3: 10-15, 4:1-3.

2) En oplagt følge heraf er, at jorden, mineraler og andre naturrigdomme må være på folkets egne hænder. Mussa uddyber dette ved at citere Nyerere: »Her i Afrika har vi altid betragtet jorden som hørende til samfundet... Afrikanerens ret til jorden betød ganske enkelt retten til at benytte den, han havde ingen anden ret til den, og det faldt ham ikke ind at kræve en sådan... Gud har givet os jorden, og det er fra jorden vi får vore råvarer, som vi forarbejder til at opfylde vore behov. Jorden er Guds gave til mennesket — den er der altid«. 1. Mosebog 13:15, 3.3. Mosebog 25:23, 4. Mosebog 26:55-56 og Salme 24: 1 lærer os om det samme, tilføjer pastor Mussa.

3) Ujamaa kræver en demokratisk valgt ledelse, der håndhæver retfærdighed for alle, anerkender, at alle mennesker er lige, og sikrer det enkelte individs rettigheder. Dette krav er for Mussa klart begrundet i Jesu bud om at

elske sin næste som sig selv.

4) Bekæmpelse af enhver form for bestikkelse, som Bibelen også fordommer utvetydigt, jvf. Esajas 1:23, 5:23 — Amos 5:12 — Mika 3: 11. Men henvisning til Sydafrikas fornægtelse af retfærdighed for det sorte menneske siger Thomas Mussa: »Ujamaa understreger, at alle mennesker er lige. Alle er skabt af Gud, og alle har samme behov: klæder, føde og husly. Men kirken har mulighed for at imødekomme endnu et menneskeligt behov, thi alle mennesker behøver en frelser, Jesus Kristus«.

Pastor Mussa konkluderer, at der er grundlag for Ujamaa i kristendommen. Mennesket blev ikke skabt til at leve alene, siger han og fortsætter: »Jeg har mange gange bemærket, at når kristendommen forkynder ægte, udtrykkes den i socialistiske vendinger, det vil sige, kristendom er et liv i fællesskab med GUD og ens naboer. I virkeligheden fastslår Mussa, at socialisme i Nyereres udformning er et praktisk forsøg på at efterleve det kristne evangeliums krav om næstekærlighed, udtrykt i Det gamle Testaments samfundskritiske profetier og i Jesu lære om at elske sit medmenneske som sig selv. Han kommer desuden ind på en meget central afrikansk opfattelse: Livet er en helhed, der ikke kan deles op i en åndelig (religions) og en verdslig (materiel) del. Mussa refererer til forholdene på profeten Amos' tid, hvor mange israelitter var blevet rige på en blomstrende handel, der udbyttede nabolande og -folk og skabte et svælg mellem »dem der havde« og »dem der ikke havde«. Igennem Amos' mund fordommer Gud Utvetydigt dette, siger Mussa og fortsætter: »Fejlen på Amos' tid var, at israelitterne ad-

skilte de religiøse anliggender fra dagliglivet. De opfyldte deres religiøse forpligtelser omhyggeligt, men glemte at lade retfærdigheden ske fyldest og udøve kærlighed. Det læser vi ganske klart i Amos 5:21-24«.

Den tidligere rektor minder de unge teologer om, at forholdene i vor nuværende verden ikke er anderledes end i Palæstina og omgivende lande på Amos' tid. Der er en dyb kloft mellem rige og fattige både på verdensplan og i Afrika. Åndeligt talt ligger verden i dag på vejen mellem Jerusalem og Jeriko«.

Pastor Mussa videre, »der er brug for en barmhjertig samaritaner, der vil overskride stammemæssige og nationale linjer og uden diskrimination anerkende, at hvert eneste menneske behøver hjælp. Ujamaa fastholder, at alle mennesker er lige, og at hver enkelt har ret til den samme retfærdighed.

Det er rigtigt, at der er en overordentlig stor chance for kirken til at gå foran som barmhjertig samaritaner under tanzaniansk socialisme. Verden spørger i dag »hvem er min næste?« Det er kirkens og hver eneste præsts opgave at besvare dette spørgsmål således, at verden forstår og bekyrrer sig om at reagere retfærdigt over for menneskers behov«.

Pastor Mussas tale er i mine øjne et meget væsentligt bidrag til debatten om forholdet mellem kristendom og socialisme. Den understreger, at det afgørende er vor reaktion på det enkelte menneskes virkelige situation ikke teoretiske diskussioner om, hvorvidt mennesket af naturen er ondt eller godt og om, hvorvidt Jesus tog fejl af vejen, da han gik til Golgata. — Kristus døde ikke, fordi det var nødven-

digt for ham at ofre sig for at redde os fra det onde; men ene og alene fordi intet andet var nok for ham end at give sig selv hen for os. Det var kærligheden alene, der var drivkraften.

Hvad det betyder i praksis forklarede en højtstående partileder i Moskva, da man i 79 spurgte om resultatet af de mange penge, der var sat ind på at bekæmpe kristendommen. Han sagde: »Vi kan godt fordrive Gud Fader elementet, den almægtige kan erstattes af Lenin. Men vi har ikke kunnet bortjage den lidende Kristus, ham der kommer til fattige og nødlidende, syge og døende, fængslede og forfulgte, der hvor Lenin under ingen omstændigheder ville komme. Vi har ikke kunnet afskaffe den lidende Kristus.

Kristus, der lider fordi kærligheden tvinger ham til solidaritet med lidende mennesker, må selv det mest indædt ateistiske styre bøje sig for. Men i vort egoistiske samfund, hvor det religiøse omhyggeligt tages ud af dagligdagen, er der kun en symbolsk plads for den lidende Kristus. Individualisme og Egoisme hindrer os i at »gå uden for lejren« og bære hans forsmædelse, uanset om religionen er »en ideologisk -isme« eller kristendom. Derfor kunne afdøde Nikita Krustsejv udbryde: »Så længe vi ikke kender gåden bag egoismen, kan vi ikke opnå et idealsamfund«.

Gåden bag egoismen — djævelens eller det ondes forfærdende magt i os selv — forstår vi nok aldrig til bunds. Måske kan vi erkende en smule af den ved som vort eneste håb at klynge os til korskets gåde: Kristus, der af kærlighed til os syndere lider frivilligt på grund af vor egoisme. Måske kan afrikanernes livsoptættelse, at tilværelsen er et hele, der ikke kan deles i en materiel og en åndelig del også hjælpe os. Michael Kayoya, katolsk præst i Burundi (dræbt under tutsiliens massakre på hutustammen i 72) udtrykker det så rammende i et protestdigt vendt mod de afrikanske kirker:

Jeg ser underudvikling
Jeg ser religiøsitet
Folk sover med et falskt håb
Formulærer for en tro, der ikke lever
I tid-rum dimensionen af det sande evangelium

Jeg ser almissebarmhjertighed
Jeg ser barmhjertighed, som er bange
For at gøre frontalt angreb
På de virkelige årsager til underudvikling
Religiøsitet kalder jeg jeres religion
Jeres søndagsreligion
Jeres med korset-som symbol-religion
Jeres religion af et 7-års barn.

Hvis den karakteristiske passer på kirkerne i Afrika, må anklagen i første række rettes mod kirkerne i de vestlige lande. Vestens sendende kirker og vi missionærer bærer hovedansvaret for, at de afrikanske kirker har

arvet »en tro, der ikke lever i tid-rum dimensionen af det sande evangelium«.

Afrikanske kristne — også kirkeledere — er ikke i tvivl om, at der er et grundlag for socialismen i kristendommen; nogle sætter endog lighedstegn mellem afrikansk socialisme og den kristne lære. I bogen: TANCZANIA TUR/RETUR behandler Hans Iversen bl.a. temaet »Luthersk kirke i et socialistisk land« og citerer det kristne studenterblad (University Christian Perspective) i Dar es Salaam for følgende: »Kirken i Tanzania har en af de sjældne muligheder for at deltage i udviklingen af et socialist system, som er tættest ved kristendommens grundlæggende principper — lighed, retfærdighed, kærlighed (gensidig respekt). Paradoksalt nok finder kirken det ikke let at deltage i dette system, fordi den historisk er blevet forbundet med socioøkonomiske systemer og politiske regimer, som angav at ville fremme kristendom og »kristen civilisation«, men i praksis handlede i modstrid med kristendommens principper... Det kan blive nødvendigt for kirken at lade sig omskole og blive uenig i mange af dens gamle holdninger og handlemåder for at kunne deltage meningsfyldt i det nye sociale system i Tanzania«.

Ifølge Hans Iversen er et sådant omslag i kirkens tanker og adfærd sket i den katolske biskop Mwolekas stift i Vesttanzania. Man prøver her at samle mindst 12 kristne familier i hver landsby, der skal støtte hinanden i at være lys og salt i det lokale landsbyfællesskab, hvor præster og nonner opfordres til at leve og arbejde under samme vilkår som beboerne, så solidaritet i hverdagen bliver grundlaget for evangeliets forkyndelse. Mwolekas teologiske udgangspunkt er: at Gud er den, der deler med sig selv i treenhedens særegne enhed. Derfor må en kristen tilværelses grundprincip være: at dele livet. Hvis de kristne ikke i deres liv forkynder »alt mit er dit, og dit er mit« (Johs. 17:10) så tildækker de Guds sande ansigt, mener Mwoleka.

Her vil jeg gerne minde om den angolske metodistbiskop Emilio de Carvalho, der under frihedskrigen udtalte, at MPLA-guerillaen kom som befrier også for kirken. I dag — fem år senere — bekræfter han dette synspunkt og tilføjer: »Konflikten med statens ideologi er der, men nævn en ideologi, som ikke kommer i konflikt med den kristne tro«. Traditionel mission er forbudt i Angola, dog vokser kirken som aldrig før, og den står langt stærkere åndeligt end i de fleste kapitalistiske lande. MPLA styret erkender, at kirken er der for at blive, og at den fortsat vil vokse. Mere end nogensinde har den rødder i Afrikas jord, og folket oplever, at det er deres egen kirke på en helt ny måde.

Hvis nogen vil indvende, at Angola og Tanzania efter henholdsvis 5 og mere end 10 års anstrengelser stadig ikke har fået socialismen til at virke,

f.eks. er deres økonomi på ingen måde i god gænge — så lyt til Nyerere som i 77 i Washington talte om »De fattiges krav — en Ny Økonomisk Verdensorden« og bl.a. sagde: »Vi har gennemført jordreform og standstødt udnyttelse af arbejderne og landet ved at nationalisere miner, storindustri og pengeinstitutter. Vi pålægger de rige høj skat og koncentrerer de offentlige udgifter om de fattiges nødvendige behov. Men sådanne handlinger hæster ikke altid bifald i industrilandene. De personer, der rammes ugünstigt af disse forholdsregler, er de veluddannede borgere med internationale forbindelser, som overseiske forretningsfolk kender som behagelige, intelligente og hårdtarbejdende mennesker; eller de udlændinge, som ifølge tidligere lov ejede vor jord eller vore virksomheder, og hos hvem der ikke kan påvises nogen lovovertrædelse. Resultatet af vore reformer er en fjendtlig verdensatmosfære omkring den fattige nation. Somme tider afslås lån fra Verdensbanken eller vestlig hjælp med den begrundelse, at vi har nationaliseret uden tilstrækkelig og hurtig kompensation — mens en langvarig historisk udnyttelse af os betragtes som irrelevant.

De fattige lande rådes til at fremme privat investering som et middel til økonomisk vækst. For et fattigt land som Tanzania betyder det fremmed investering... Men for at tiltrække udenlandske investorer må vi bruge penge på infrastruktur, give skattelettelser samt love, at selv, hvis befolkningen sulter, kan firmaerne udføre deres profitter. Desuden er private investorer sjældent interesseret i projekter, der er beregnet på behovet hos de fattigste eller landbefolkningen, fordi de ikke giver firmaet profit«.

Et slående eksempel på ovennævnte bitre virkelighed er IMF's — den internationale valutafonds nye krav til Tanzania om 50 pct. devaluering, før man vil give landet hjælp. Tanzanias økonomiske krise i dag beviser ikke det socialistiske systems fiasko. Snarere dokumenterer den Vestens fortsatte udbytning af Afrika ind i 80'erne, resulterende i stadig voksende fattigdom og sult. Og i sandhedens interesse må man spørge, om ikke udnyttelse og deraf følgende underudvikling er hovedårsagen til, at socialismen stadig ikke fungerer tilfredsstillende i Tanzania og andre afrikanske lande?

Vestens kirker og kristne bør ransage sig selv i lyset af lignelsen om den rige bonde (Luk. 12:16-21) der ikke ustraffet rev sin sjæl ud af det materielle dagligliv. Ligner vi ham? — Er denne lighed årsag til det Kayoya kalder »almissebarmhjertighed, der er bange for at gøre frontalt angreb på de virkelige årsager til underudvikling« hos os? I så tilfælde forråder vi den lidende Kristus og påtager os et tungt ansvar i forhold til Den tredje Verden.

Else Houmøller-Jørgensen